

Una anàlisi descriptiva de les reunions d'inici i seguiment de programes educatius individualitzats*

Sue Goldstein, Bonnie Strickland, Ann P. Turnbull i Lynn Curry

El present estudi examina, mitjançant procediments d'observació naturalista, la dinàmica de les reunions per a l'elaboració de programes educatius individualitzats. Es prengueren en consideració els participants presents, la natura i la freqüència dels temes debatuts i la durada de les reunions. S'administrà un qüestionari de seguiment a tots els participants, a fi de mesurar-ne la satisfacció. Els resultats indiquen que en les reunions estudiades hi eren implicats el mestre de suport, que fou l'interlocutor més dominant, i els pares, que foren els receptors principals dels comentaris fets durant l'entrevista, dedicats a revisar un PEI prèviament desenvolupat. Les implicacions apunten la necessitat d'entrenar els pares en els procediments i les responsabilitats associades al procés de disseny de PEI i entrenar els professionals perquè sàpiguen implicar els pares com a subjectes actius en la presa de decisions en la definició d'una educació apropiada per al seu fill.

Al llarg de l'última dècada, els professionals de l'educació especial han remarcat la necessitat d'implicar els pares en la planificació educativa per als seus fills com a mestres, consellers i advocats (SIMCHES, 1975). Són diversos els estudis que han indicat que la participació dels pares en l'educació té un efecte positiu en el rendiment dels seus fills (BIGLER, 1975; BITTEL, 1975; EDGERLY, 1975; LOCKE, 1976; MCKINNEY, 1975). Hom ha observat, també, que la inclusió dels pares comporta canvis positius en la seva actitud (CORRADO, 1975; LYNCH, 1976).

Amb l'aprovació de la Llei Pública 94-142 —Acta d'Educació per a Tots els Nens Desavantatjats de 1975—, la participació dels pares ha quedat com a component obligat de l'educació especial en les escoles públiques. Aquests han de ser actualment inclosos en tots els aspectes del procés d'ubicació del seu fill. Això implica llur presència en l'entrevista per al desenvolupament de programes educatius individualitzats —*individualized education programs* (IEP)— (PEI). Pares i professionals han emfasitzat la necessitat de comunicació com a fonamental per a la configuració d'una associació efectiva. Hom pot con-

siderar l'entrevista per al desenvolupament de PEI un mitjà excel·lent d'intercanvi d'informació i una sessió de planificació mútua entre l'escola i la llar. El paper del professional en aquesta entrevista pot ser definit com el de conseller dels pares, el qual ajudarà a l'establiment d'objectius realistes per al nen.

El paper dels pares en el desenvolupament de PEI i en els equips escolars de planificació ha començat, tot just, a configurar-se. En una enquesta a membres professionals d'equips escolars de planificació, l'opinió de la majoria fou que la participació dels pares en el desenvolupament de PEI hauria de consistir principalment en la recollida i l'aportació d'informació rellevant al cas, més que en la contribució a la planificació educativa (YOSHIDA, FENTON, KAUFMAN i MAXWELL, 1978). Malgrat que molts pares i professionals han defensat el paper de companys de treball en educació especial per als pares de nens excepcionals, l'aliança pares-professionals es troba, encara, en un estadi primerenc de desenvolupament.

El propòsit del present estudi ha estat observar entrevistes PEI que incloguessin pares de nens integrats afectats de problemes moderats d'aprenentatge. Les observacions havien de permetre establir la freqüència d'intervencions dels pares i la naturalesa dels temes discutits entre aquests i els educadors. Es va fer, també, un qüestionari per determinar el grau de satisfacció de cada participant en l'entrevista. L'estudi proporciona, doncs, una anàlisi descriptiva de la interacció entre professionals i pares, tal com està tenint lloc actualment en el desplegament dels PEI.

Mètode

Mostra

L'estudi es concentrà en el procés d'entrevistes PEI en tres districtes escolars de Carolina del Nord: un de rural,

* *Exceptional Children*, vol. 46, núm. 4, 1980. Amb l'autorització del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, que va publicar aquest article l'any 1987 en el volum 7 de la col·lecció «Documents d'Educació Especial», titulat *Recerca actual en integració escolar*.

un d'urbà i un d'ubicat en un campus universitari. Els autors i els directors dels serveis educatius locals escolliren dues escoles com a representatives de cada districte. Les entrevistes que es volien observar foren seleccionades pels mestres d'educació especial de cadascuna de les escoles triades.

Dos factors contribuïren a limitar el volum de la mostra d'estudi a 14 entrevistes. Primerament, i a causa de la necessitat d'obtenir els consentiments i els permisos previs, l'estudi no pogué iniciar-se fins a principis del mes d'octubre de l'any escolar. En aquest moment ja havia acabat el termini legislatiu (*Federal Register*, 23 d'agost, 1977, Sec. 121a.342.) per al desenvolupament de PEI per als nens prèviament classificats com a deficientes. Per aquesta raó, el grup de nens deficientes que encara tenien necessitat d'un PEI era limitat. Segonament, si bé hom havia programat l'observació de 21 entrevistes, set d'elles foren anul·lades perquè els pares no hi assistiren. En aquests casos, o bé es programaren altra vegada les entrevistes o bé s'envià una còpia del PEI als pares per a la seva aprovació. De les 14 entrevistes restants, 11 es referien a nens que estaven essent considerats per a un tractament d'educació especial per primer cop. Els nens que s'observaren es trobaven entre els cursos de segon i sisè, i havien estat classificats com a retardats mentals moderats o amb problemes d'aprenentatge. Aquestes dues categories representaven la majoria de nens deficientes integrats en les escoles implicades.

Procediment

El mestre de serveis especials de l'escola contactava amb els observadors cada cop que era programada una entrevista. Un observador-codificador fou present en cadascuna de les entrevistes observades en aquest estudi. S'establí una fiabilitat de 87 entre codificadors mitjançant l'ús de les parts d'entrevistes gravades en vídeo per a l'entrenament i la prova, previs a l'inici de les observacions. S'obtingué el permís de cada pare, per escrit, per codificar la interacció verbal durant l'entrevista abans de començar la sessió.

Es va desenvolupar un instrument de codificació per permetre als observadors especificar, amb intervals de dos minuts, els temes discutits per l'interlocutor i el receptor. Així, per exemple, hom podia codificar, mitjançant l'ús d'identificadors numèrics, que el mestre de recursos parlava amb el pare sobre un problema de conducta. La selecció de temes codificats fou feta mitjançant l'anàlisi dels requeriments de la Llei Pública 94-142 i la consideració dels procediments educatius que podrien produir aquests resultats. L'interval de dos minuts permetia el registre d'informació anecdòtica alhora que possibilitava la identificació acurada dels temes principals tractats durant l'entrevista-reunió. Altres informacions

codificades incloïen la totalitat dels participants segons llur paper i l'hora d'inici i terminació de l'entrevista.

Tots els participants emplenaren un qüestionari immediatament després de l'entrevista, per mesurar-ne llur satisfacció. El qüestionari estava format per vuit preguntes a les quals calia respondre mitjançant una escala de cinc punts, els termes de la qual eren «totalment d'acord» i «totalment en desacord».

Resultats

Participants

El nombre mitjà de participants en les 14 entrevistes observades fou de 3,7 (rang 2-6). La taula 30 dona el percentatge d'entrevistes ateses pels participants codificats segons llur funció.

TAULA 30. Percentatge d'entrevistes ateses per tipus de participants

Tipus de participant	Percentatge d'entrevistes ateses
Mestre de suport	100
Pare o mare	100
Mestre de classe	43
Estudiants en pràctiques (magisteri o psicologia)	36
Avaluador (diferent del mestre de suport)	29
Director	21
Assessor	14
Logopeda	14
Mestre de lectura	7
Alumne deficient	0

Si hom examina la participació en les entrevistes a la llum de les especificacions de les Normes i Regulacions (*Federal Register*, 23 d'agost de 1977, Sec. 121a.344) per a la implementació de la Llei Pública 94-142, resulta que només 5 de les 14 entrevistes estaven legalment constituïdes. En les 9 entrevistes que no disposaren de plena representació, el participant absent fou el representant de l'autoritat educativa local, a part de l'educador responsable del nen, responsable de la provisió o supervisió de l'educació especial.

En cap de les entrevistes observades hi participaren conjuntament el pare i la mare del nen. La mare fou present a 11 de les 14 entrevistes, mentre que el pare ho fou a les 3 restants. El nen no participà en cap de les entrevistes observades.

Duració de les entrevistes

La duració mitjana de les entrevistes fou de 36 minuts, amb un rang de 6 a 72 minuts. No es trobà cap correlació entre la duració de l'entrevista i el nombre de gent present o el curs del nen.

Temes

La taula 31 dóna un llistat dels temes debatuts en les entrevistes ordenats segons el percentatge respecte al total de citacions codificades i la mitjana de citacions per conferència. Si bé el tema més freqüentment discutit era el referent al currículum, més de la meitat de les intervencions codificades sobre aquest tema foren fetes en dues entrevistes. Si hom les exclou, és a dir, per a la resta de les 12 conferències, la mitjana de citacions sobre temes curriculars fou d'1,9.

No es va registrar cap tema que fos debatut en totes les entrevistes. El currículum, tanmateix, fou esmentat en 13 entrevistes, i les avaluacions en 12 de les 14.

TAULA 31. Temes ordenats per percentatge del total de citacions

Temes	Percentatge del total de citacions	Mitjana de citacions per entrevista
Currículum (objectius)	20	3,6
Comportament	14	2,5
Rendiment	13	2,4
Miscel·lània de procediments de l'entrevista (signatura de paper, explicacions)	12	2,2
Avaluació	11	2,0
Personals/familiars	7	1,3
Materials instructius	5	0,9
Ubicació	4	0,7
Serveis especials	4	0,7
Drets i responsabilitats	3	0,6
Individu responsable	2	0,4
Salut	1	0,2
Contactes futurs	1	0,2
Plans futurs	—	—

Dinàmica de la comunicació en les entrevistes

La dinàmica de la comunicació en les entrevistes es va codificar en funció de qui era el participant que parlava i de qui era el receptor de la informació. La taula 32 dóna el detall dels participants, ordenats agafant la mitjana de les seves intervencions per entrevista. Hom pot

observar que el mestre de recursos o de suport parla més del doble que el pare. Tres dels 14 pares donen compte del 63% de les intervencions dels pares, les quals tingueren lloc, totes elles, en les 3 entrevistes més llargues. Si hom examina les dades corresponents a les 4 entrevistes més curtes (de 6 a 20 minuts), el registre de les intervencions dels pares dóna un rang de 0 a 2 vegades. El mestre de suport fou el qui més parlà en 11 de les entrevistes, mentre que els pares —en ambdós casos el pare— foren els qui més parlaren en dues de les entrevistes. En una de les entrevistes, el pare i el mestre de la classe parlaren en la mateixa proporció, i ambdós ho feren més que el mestre de suport.

TAULA 30. Mitjana d'intervencions registrades per tipus de participants

Participants	Mitjana d'intervencions per entrevista atesa
Mestre de suport	9,6
Pare o mare	4,6
Mestre de classe	3,5
Assessor	3
Director	2,6
Avaluador	2
Logopeda	1
Mestre de lectura	1

Els receptors principals de les intervencions fetes durant les entrevistes foren els pares (63% de les intervencions), seguits dels mestres de recursos o els de suport (17% de les intervencions) i els mestres de classe (10% de les intervencions). Les discussions en les entrevistes PEI anaven dirigides als pares. El registre indica que els mestres de suport dirigiren el 81% de llurs intervencions als pares, mentre que els mestres de classe ho feren en un 70% de les intervencions registrades. De forma típica, el professional, en agafar el torn de paraula en la reunió, dirigia els seus comentaris als pares, excloent els altres professionals que poguessin ser-hi presents.

Els temes debatuts amb més freqüència per part dels participants dels tres grups principals i els percentatges respecte de la totalitat d'intervencions registrades de les citacions relatives al tòpic es donen a la taula 33.

Satisfacció amb la conferència

La taula 34 dóna la mitjana de respostes per a cada grup de participants i els vuit ítems del qüestionari respost en acabar l'entrevista. No es trobaren diferències significatives entre els grups pel que fa a la satisfacció expressada per l'entrevista.

TAULA 33. Temes més freqüentment debatuts per part dels tres grups de participants principals

Grups de participants	Percentatge del total d'intervencions registrades del grup dedicades al tema
Mestre de suport	
Currículum	22
Avaluació	19
Rendiment	13
Pares	
Comportament	18
Currículum	18
Personals/familiars	15
Mestres de classe	
Comportament	47
Currículum	24
Rendiment	14

Discussió

Participació dels pares

Els dos tipus de participants consistentment observats en les entrevistes foren el mestre de recursos i un dels pares. En set ocasions en què les entrevistes ja havien estat prèviament acordades, els pares deixaren d'assistir-hi. En aquests casos, la cita s'establí per a una

altra ocasió, o bé el PEI fou enviat a casa dels pares perquè el signessin. (Cal remarcar aquí que la mera tramesa del PEI a casa, per ser signat pels pares, no compleix els requeriments legals de la implementació de la Llei Pública 94-142.) La raó principal per la qual el personal educatiu decidí no fer les entrevistes fou que, en la totalitat dels set casos d'entrevistes anul·lades, el PEI havia estat redactat prèviament pel mestre de recursos. Així, doncs, l'objectiu percebut de l'entrevista era, més aviat, el d'informar els pares de la naturalesa d'un PEI ja desenvolupat, i recollir llurs possibles suggeriments per modificar-lo i rebre'n l'aprovació. Des del punt de vista dels educadors, el propòsit de l'entrevista, si cap dels pares no hi havia d'assistir, ja no podia ser aconseguit.

L'Estudi sobre l'Educació dels Deficients de l'Associació Nacional d'Educació (1978) (*National Education Association's Study of Education of the Handicapped*) informa que un procediment comú per a la presa de decisions sobre ubicació consisteix en una trobada informal entre els mestres de recursos i de classe, en la qual es parla d'aquest tema amb relació a un nen determinat. La reunió per al desenvolupament del PEI esdevé, llavors, poca cosa més que «una formalitat» (p. 36). Només en una de les 14 entrevistes observades es dedicà l'atenció, efectivament, a l'especificació conjunta d'objectius per part de pares i educadors. Cal remarcar que en aquest cas concret el pare era un psicòleg familiaritzat amb la finalitat i la naturalesa del PEI, el qual havia indicat prèviament al mestre de recursos que la seva dona assistiria igualment a la reunió a fi de participar en la redacció dels objectius.

TAULA 34. Mitjana de respostes per a cada grup de participants en el qüestionari de seguiment (valorades d'1 a 5)

1. Ha estat, la reunió del comitè del PEI, útil per a la planificació del programa educatiu del nen?
2. Poden aconseguir-se els objectius establerts per al nen durant el present curs escolar?
3. Van ser contestades totes les vostres preguntes relatives al nen, en la reunió del comitè?
4. Esteu satisfets, amb la decisió relativa a la ubicació?
5. Pot, l'escola, oferir els recursos necessaris per a la implementació efectiva del PEI?
6. Heu adquirit, a través de l'entrevista, una millor comprensió del nen?
7. Teniu una responsabilitat definida, en la consecució dels objectius del PEI?
8. Penseu que el temps esmerçat en l'entrevista fou profitós?

	M-S	P	M-C	Pr	Altres
1.	4,5	4,9	4	5	4,1
2.	4,1	4,4	3,5	4,5	3,9
3.	4,1	4,8	4,7	4,5	4
4.	4,8	5	4,5	5	4,6
5.	4,6	4,7	4,5	5	4,6
6.	4,4	4,3	4	4,5	4,2
7.	4,6	4,1	5	4	2,9
8.	4,9	4,7	4,7	4	4,6
Mitjana:	4,5	4,6	4,3	4,5	4,2

M-S: mestre de suport; P: pares; M-C: mestre de classe; Pr: principal; Altres: consellers, avaluadors, estudiants en pràctiques.

Convocatòria

Tal com s'ha observat a la secció anterior, pare i mare no arribaren a assistir conjuntament a cap de les entrevistes. És possible que la convocatòria hagi estat un obstacle per a algun dels pares. Dues de les entrevistes tingueren lloc a dos quarts de vuit del matí, mentre que les 12 restants tingueren lloc entre les dues i dos quarts de cinc de la tarda. Pot ser que la celebració de les reunions a la tarda hagués permès l'assistència a més pares. En un estudi efectuat per Dembinski i Mauser (1977), els pares de nens amb problemes manifestaren una forta preferència per la inclusió d'ambdós progenitors a les reunions on havien de discutir-se temes relacionats amb llur fill. Les agències locals d'educació podrien intentar encoratjar l'assistència d'ambdós progenitors i explorar horaris alternatius per a les convocatòries a fi d'incrementar les possibilitats d'un arranjament convenient per a tots dos.

Altres participants

Una troballa pertorbadora és el fet que el mestre de la classe del nen en qüestió fos present a menys de la meitat de les entrevistes. Això vol dir que la persona amb un grau més elevat de responsabilitat sobre la implementació de les estratègies educatives per assolir els objectius estipulats per a un nen integrat no està rutinàriament implicada en el desenvolupament d'aquests objectius.

La manca de correlació entre la duració de les reunions i el nombre de participants pot ser un reflex de la troballa referent als grups principals de participants. Si revisem el PEI, sembla, a partir d'aquests resultats, que la majoria de les entrevistes estigueren formades pel mestre de suport i els pares, independentment del nombre de la resta de participants a la reunió. És possible que els altres participants ho fossin només incidentalment i, per tant, això no hauria afectat la duració de l'entrevista.

Temes debatuts

No resulta sorprenent que, en analitzar els temes més debatuts en les entrevistes, hom trobi que aquests foren el currículum, el comportament i el rendiment. Sí que resulta sorprenent, en canvi, que temes com els de l'avaluació, la ubicació, els serveis especials, els drets i responsabilitats, els contactes futurs i els plans futurs hagin rebut una atenció tan escassa. Una anàlisi de la informació anecdòtica relativa a les avaluacions revela que les puntuacions en tests normatius de rendiment es donaven típicament als pares d'acord amb llur equivalència a les del curs escolar. En general, hom pot qualificar de difuses les explicacions relatives a les avaluacions, i, malgrat això, els registres indiquen que els pares no

intervingueren per demanar cap aclariment. Un factor que pot haver contribuït a aquesta manca de preguntes podria ser el fet que les avaluacions foren discutides a l'inici de la sessió, mentre que els pares intervingueren més activament, segons els registres, durant la darrera part de l'entrevista, quan semblava que estaven més relaxats.

Els temes d'ubicació i serveis especials apareixen una mitjana de 7 ocasions per entrevista. Com que aquests temes impliquen una de les decisions més importants en la provisió d'una educació apropiada per als alumnes deficients, és sorprenent que hom els dediqui tan poca atenció. Als pares se'ls deia típicament que el seu nen rebria suport especial. Això coincideix amb els resultats de l'estudi de la NEA, comentat anteriorment. En general, els pares semblaven quedar contents amb la notícia que llur fill rebria un ajut extraordinari, però només en un cas els pares preguntaren com estaria exactament estructurat el programa de suport. Segons el qüestionari de seguiment, els pares quedaren totalment satisfets (puntuació mitjana de 5 en una escala de 5 punts) amb la decisió presa.

És dubtós que els pares siguin plenament conscients del funcionament quotidià de les aules de suport o de qüestions com la naturalesa de la coordinació entre els mestres de suport i de classe. La raó per la qual els pares no feren preguntes relatives a la ubicació podria ser que no s'adonaren de la complexitat de tots els aspectes implicats per assegurar que el nen estigui efectivament ben atès. A més, els pares tampoc no feren demandes de serveis complementaris, com logopèdia o consells, malgrat que aquests serveis haurien estat altament indicats en diversos casos.

En la majoria d'entrevistes es passà revista als drets i a les responsabilitats legals dels pares. Un dels observadors s'adonà que alguns dels mestres de suport digueren, en diverses ocasions, que havien discutit prèviament els drets dels pares, i els demanaren si tenien alguna pregunta per fer sobre aquest punt. Aquesta menció dels drets no sempre apareix en el registre de les observacions efectuades cada dos minuts. Els representants de dues de les escoles lliuraren als pares una còpia per escrit dels seus drets per a futures referències. Només hi ha un registre d'un pare que va fer una pregunta relativa a qüestions de dret, concretament sobre el tema de la confidencialitat dels dossiers. A partir d'aquestes observacions, hom pot deduir o bé que els pares ja estaven relativament ben informats dels seus drets, o bé—el més probable— que romanien relativament desinformatos sobre aquest tema.

També és preocupant la manca de referències als contactes futurs. No es van fer comentaris sobre els requeriments legals per a la revisió anual del PEI ni es

van planificar estratègies per mantenir línies obertes de comunicació entre escola i casa.

En general, hom pot caracteritzar la dinàmica de les conferències observades en aquest estudi, en el sentit que un mestre de suport prenia la iniciativa de revisar un PEI prèviament desenvolupat amb el pare, el qual restava, doncs, com a receptor principal dels comentaris fets al llarg de la reunió. Es donà als pares l'oportunitat d'aportar informació addicional del nen que pogués demanar una modificació del PEI. Aquest paper dels pares correspon a les troballes de Yoshida i els seus col·laboradors (1978), a partir de les respostes obtingudes de membres d'equips de planificació, segons les quals les activitats de participació apropiada dels pares consistiren a lliurar i rebre informació. A l'estudi de Yoshida i Gottlieb (1977) sobre models de participació dels pares, el seu paper fou caracteritzat com el de «participants passius» (p. 19). La majoria de les intervencions dels pares feren referència al comportament del nen a l'escola i a casa. Les notes anecdòtiques dels observadors indiquen que la majoria dels pares expressaren el desig de treballar amb llurs fills a casa. Tanmateix, i considerat globalment, reberen pocs suggeriments dels educadors sobre què cal fer, exactament, amb ells.

L'alta freqüència d'intervencions dels mestres de classe relatives al comportament és un indicador important de llurs preocupacions en el tema de la integració. El registre indica que els mestres de classe efectuaren quasi el doble d'intervencions referents a qüestions de comportament que d'intervencions referents al currículum. Hom pot, per tant, concebre la reunió per al desenvolupament de PEI com una oportunitat per assegurar que el mestre de classe té la suficient informació i el suficient suport per controlar la conducta del nen dintre l'aula.

No és d'estranyar que, si considerem una duració mitjana de les entrevistes de 35 minuts, quedessin per tractar en profunditat una gran quantitat de temes importants. A més, algunes de les entrevistes havien estat convocades amb hores d'inici i acabament prefixades; hi havia, per tant, un límit de temps imposat, al marge de la mateixa reunió. Certament, el temps disponible per a les entrevistes és escàs. Tanmateix, també és clar que una reunió sobre el PEI, on cal cobrir tots els temes necessaris i relacionats amb l'educació apropiada d'un nen deficient i la creació d'oportunitats per a una comunicació en els dos sentits entre pares i educadors, no pot veure's limitada a mitja hora.

Satisfacció amb l'entrevista

La reacció aclaparadorament positiva a l'entrevista per part de tots els participants fou una troballa inesperada. En un cas, per exemple, una mare caminà apro-

ximadament tres quilòmetres, a una temperatura sota zero, per arribar a l'escola i assistir a una entrevista que només durà 6 minuts. En el qüestionari aplicat a continuació, aquesta mare va encerclar el «3» en la totalitat dels 8 ítems, i expressà, així, una reacció altament favorable a l'entrevista.

La resposta dels pares a la pregunta del qüestionari en la qual se'ls demanava si tots els seus dubtes havien quedat aclarits fou extremadament positiva (4,8). Sembla una puntuació excessiva, si considerem la quantitat de temes que reberen una atenció mínima i l'escassa duració de les entrevistes. No sembla fàcil explicar aquesta reacció. Podria ser deguda a la manca de coneixement dels pares pel que fa a la finalitat de les entrevistes. Potser les veieren com una millora en la comunicació respecte de la seva experiència passada amb els educadors, i se sentiren tranquil·litzats en veure que el propòsit de l'entrevista no era informar que el nen tenia «problemes». Podria ser que fins i tot haguessin anticipat positivament l'ajuda extraordinària al seu fill.

Implicacions

Cal exercir una certa prudència quant a la generalització de conclusions i implicacions del present estudi, per raó de les seves limitacions de volum, naturalesa i restriccions demogràfiques de la mostra observada. Investigacions i replicacions posteriors delimitarien més clarament l'abast i la naturalesa de la participació dels pares en les entrevistes. Si mantenim presents aquestes precaucions, hi ha algunes implicacions d'aquest estudi que passem a considerar tot seguit.

Disponibilitat del PEI per al mestre de classe

La limitada participació dels mestres de classe en les entrevistes, la presència en totes elles del mestre de suport i la freqüència d'intervencions atribuïdes a aquest representant impliquen que el mestre d'educació especial o de suport no només assumeix la responsabilitat de l'entrevista, sinó que també ho fa respecte al desenvolupament i la implantació del PEI. Per exemple, els mestres de classe atengueren, únicament, el 43% de les entrevistes. Això planteja qüestions relatives al fet de si el PEI està realment disponible i és utilitzat pel mestre de classe. Un mestre de suport comentà a un observador que cap dels vuit mestres als quals havia qüestionat sobre un PEI no sabia què era això, malgrat que havien tingut a les seves classes nens amb PEI durant tot el curs.

Cal més recerca per determinar si aquesta observació significa una tendència en tots els districtes escolars, i les conseqüències d'una tal delegació de responsabilitat

no són convertir el PEI en una funció exclusiva de l'educació especial, desenvolupada per educadors especials, i que reflecteixi objectius curriculars i programes d'educació especial sense abraçar la totalitat del currículum del nen. Recerques posteriors també podrien determinar la mesura en què els mestres d'aules ordinàries amb alumnes integrats tenen accés i fan ús dels PEI en llur treball ordinari.

Definició de funcions i responsabilitats

La limitada assistència i participació d'altres membres dels comitès dels PEI suggereixen que les funcions i responsabilitats d'aquests membres no estan clarament definides. Només en un 36% de les entrevistes hi fou present un representant de l'autoritat educativa local diferent del mestre del nen, i en tots els casos aquest representant mantingué un paper passiu. El paper d'aquests participants, doncs, cal que sigui especificat, i potser cal proveir llur ensinistrament a fi que puguin actuar com a advocats dels pares en l'entrevista. Cal, també, avaluar si el paper d'advocat dels pares pot contribuir a incrementar-ne la participació en les conferències. Si cada participant no entén quina ha de ser la seva contribució i no assumeix activament aquesta funció, el propòsit multidimensional de les entrevistes es veurà frustrat.

Participació dels pares en els PEI

Si bé la participació dels pares i l'oportunitat de tal participació foren més aviat limitades en aquest estudi, cal més recerca per explorar la qüestió del que representa una participació efectiva dels pares en el desenvolupament i la implementació dels PEI. Cal adonar-se que és possible que molts pares s'estimin més no veure's implicats activament en la redacció dels objectius. Poden preferir la tasca de revisar un PEI prèviament desenvolupat, amb l'oportunitat d'afegir-hi o treure'n aspectes o parts. Cal tenir presents les preferències individuals dels pares. Hom no pot assumir que la participació més activa dels pares en el desenvolupament dels PEI hagi de ser sempre l'objectiu a aconseguir, ni, per altra part, que la mera presència dels pares a les conferències sigui participació. Una altra precaució a prendre és que alguns pares poden voler participar en la redacció d'objectius, però poden no tenir les habilitats necessàries per a tal participació.

Abans d'arribar a conclusions definitives, cal repli-car els estudis sobre la satisfacció dels pares. La reacció dels educadors a la dinàmica de les entrevistes reque-

reix, igualment, més investigació. En un estudi posterior, actualment en fase de realització, els mestres de recursos especials han indicat que els resultats positius més importants del desenvolupament del PEI són facilitar la planificació diària i setmanal per al nen deficient, després de completar el PEI, i incrementar la col·laboració entre els educadors especials i els ordinaris. En canvi, no es va identificar, en aquest estudi, l'increment de la col·laboració entre pares i educadors com a resultat positiu principal. Serà important, per al desenvolupament continuat del procés de confecció dels PEI, partir de les reaccions positives a la implementació inicial i refinar-la segons els coneixements guanyats sobre el procés de planificació.

Conclusions

Les implicacions del present estudi apunten la necessitat d'entrenar sistemàticament els pares perquè compleixin la seva funció i les responsabilitats associades amb el desenvolupament dels PEI, i l'entrenament dels professionals perquè sàpiguen implicar els pares com a col·laboradors plens en aquesta important tasca educativa. Les competències associades a la compartició amb èxit de la presa de decisions dels pares i els professionals han de ser especificades, i els models d'entrenament, generats. Aquesta necessitat fou subratllada per l'estudi de la NEA (1978). Es va remarcar que, malgrat que la participació dels pares és crucial i que la necessitat d'una educació sistemàtica i humana d'aquests pares ha estat demostrada, hom no va trobar evidència de l'existència de cap programa semblant en el moment de la realització de l'estudi. Basant-nos en aquesta investigació, hem proposat programes alternatius d'entrenament dirigits a la preparació de pares i professionals en la tasca de compartir la presa de decisions en les entrevistes per al desenvolupament dels PEI (TURNBULL, STRICKLAND i GOLDSTEIN, 1978). Caldria, també, iniciar l'avaluació d'aquests programes d'entrenament. La finalitat última de l'entrenament de pares i professionals hauria de ser l'esforç cooperatiu en el desenvolupament dels programes educatius més apropiats per als nens.

Sue Goldstein és alumna de doctorat, **Bonnie Strickland** és instructora i **Ann P. Turnbull** és professora associada, Divisió d'Educació Especial, Universitat de Carolina del Nord a Chapel Hill. **Lynn Curry** és directora assistent de recerca, Divisió d'Educació Mèdica Continuada, Dalhousie University, Halifax, Nova Escòcia.
